

ОСОБЛИВОСТІ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ГЛАВАМИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ І КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

PECULIARITIES OF THE PROCEDURE FOR CONDUCTING CRIMINAL PROCEDURAL ACTIONS BY THE HEADS OF DIPLOMATIC REPRESENTATION AND CONSULAR OFFICES OF UKRAINE

Кобилінська І.М.,

аспірант кафедри міжнародного публічного права
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто і проаналізовано особливості й типові труднощі проведення процесуальних дій під час кримінального провадження главами дипломатичних представництв і консульських установ України. Особливу увагу приділено дослідженню системи дозволених кримінальних процесуальних дій, строків і порядку їх проведення в дипломатичних представництвах і консульських установах України. Висвітлено недоліки правової регламентації здійснення кримінальних процесуальних дій у дипломатичних представництвах і консульських установах України, розроблено пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: кримінальне провадження, дипломатичне представництво, консульська установа, процесуальні дії, слідчі дії, процесуальна форма, обшук, затримання, допит, тимчасове вилучення майна.

В статье рассмотрены и проанализированы особенности и типичные трудности проведения процессуальных действий в ходе уголовного производства главами дипломатических представительств и консульских учреждений Украины. Особое внимание уделено исследованию системы разрешенных уголовных процессуальных действий, сроков и порядка их проведения в дипломатических представительствах и консульских учреждениях Украины. Освещены недостатки правовой регламентации проведения уголовных процессуальных действий в дипломатических представительствах и консульских учреждениях Украины, разработаны предложения по их устранению.

Ключевые слова: уголовное производство, дипломатическое представительство, консульское учреждение, процессуальные действия, следственные действия, процессуальная форма, обыск, задержание, допрос, временное изъятие имущества.

The peculiarities and typical difficulties of conducting procedural actions during the criminal proceedings by the heads of diplomatic representation and consular offices of Ukraine are considered and analyzed in the article. Particular attention is paid to the investigation of the system of permissible criminal procedural actions, the timing and order of their conduct in diplomatic representation and consular offices of Ukraine. The shortcomings of legal regulation of procedural actions in diplomatic representation and consular offices of Ukraine are highlighted, proposals on their elimination are developed.

Key words: criminal proceedings, diplomatic representation, consular office, procedural actions, investigative actions, procedural form, search, detention, interrogation, temporary seizure of property.

Актуальність теми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення проблем реалізації норм кримінального процесуального законодавства України під час здійснення кримінального провадження в дипломатичних представництвах і консульських установах України. Порядок проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні залежить від багатьох чинників: виду процесуальної дії, процесуального статусу залучених осіб, слідчої ситуації на певному етапі розслідування, місця проведення процесуальної дії, підготовчих дій до її проведення тощо.

Процесуальні дії у кримінальному провадженні – це дії, врегульовані нормами кримінального процесуального права, що проводяться в межах чинності кримінального процесуального закону, визначеної законом компетенції та в часових межах кримінального процесу, результати яких мають самостійне юридичне значення [1, с. 482]. Ці дії мають пізнавальний і водночас процесуальний характер і розшукову спрямованість. Провадження кримінальних процесуальних дій главами дипломатичних представництв і консульських установ України пов'язано з певними особливостями і труднощами: потребою в забезпеченні прав і свобод осіб, які мають дипломатичний імунітет, дотриманням особливого порядку проведення цих дій, застосуванням відповідних тактичних прийомів тощо.

Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України 2012 року частково врегулював низку питань, пов'язаних із особливостями кримінального провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, проте існує потреба в теоретичному осмисленні таких правових норм, розробці процесуаль-

них рекомендацій, які деталізують та уточнюють законодавчі положення, передбачені главою 41 КПК України.

Дослідження різних питань порядку, видів, строків і тактики проведення слідчих та інших процесуальних дій, ураховуючи особливий статус учасників кримінального провадження, постійно привертає увагу теоретиків і практиків. Окремі аспекти цієї тематики досліджували в працях В.Г. Гончаренко, Л.М. Лобойко, Ю.М. Грошевий, П.Г. Назаренко, С.О. Гриненко, С.Б. Фомін, Л.Д. Удалова, О.А. Калганова, С.С. Кудінов, В.І. Галаган, О.М. Калачова, Ю.А. Іванов та інші. Проте питання проведення процесуальних дій за участі осіб, які скоїли кримінальне правопорушення в дипломатичних представництвах, консульських установах України, висвітлено неповною мірою, з огляду на об'єктивні обставини є актуальним.

Метою статті є визначення особливостей правового регулювання провадження процесуальних дій главами дипломатичних представництв, консульських установ України за кордоном, усунення суперечностей і недоліків кримінального процесуального законодавства України, висвітлення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правової регламентації здійснення слідчих та інших процесуальних дій під час кримінального провадження на території дипломатичних представництв і консульських установ України.

Виклад основного матеріалу. Кримінальне провадження, передбачене главою 41 КПК України, має свої особливості. Порівняно із загальним порядком провадження ці особливості стосуються місця вчинення кримінальних правопорушень; кола уповноважених на здійснення кримінальних процесуальних дій суб'єктів; законодавства, яким регулюються ці кримінальні процесуальні відноси-

ни; переліку дозволених процесуальних дій і виняткового порядку їх проведення; строків провадження; особливого порядку передачі матеріалів розслідування тощо.

Згідно з ч. 1 ст. 520 КПК України, зазначені особливості поширюються на всі кримінальні правопорушення, які вчинені на території дипломатичних представництв, консульських установ України. Місце вчинення кримінального правопорушення визначає підслідність кримінального провадження, яка регламентована ст. 523 КПК України.

Кримінальні процесуальні дії на території дипломатичних представництв, консульських установ України проводяться, урахуваючи правовий статус суб'єкта злочину, в порядку, передбаченому законодавством України та міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. Ідеться про Конституцію України [2], КПК України [3], Кримінальний кодекс України (далі – КК) України [4], Віденську конвенцію про дипломатичні відносини [5], Віденську конвенцію про консульські відносини [6] та інші закони України, міжнародні договори (у тому числі міжвідомчі), підзаконні нормативно-правові акти, що стосуються правового статусу суб'єктів злочину й особливостей кримінального провадження за їхньою участю.

Суб'єктами, які мають право здійснювати кримінальне провадження, відповідно до ст. 519 КПК України, є керівник (глава) дипломатичного представництва чи консульської установи України або інша службова особа, уповноважена на вчинення необхідних процесуальних дій, якщо вона є потерпілою внаслідок учинення відповідного кримінального правопорушення [3].

Особливості порядку проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні главами дипломатичних представництв і консульських установ визначаються тим, що між цими службовими особами і слідчими, прокурорами, слідчими суддями неможлива взаємодія через значну віддаленість місць знаходження дипломатичних представництв і консульських установ України від місць розташування органів досудового розслідування, прокуратури та суду України. Глави дипломатичних представництв і консульських установ або визначені ними службові особи набувають повноважень слідчого, прокурора і слідчого судді одночасно, однак ці посадові особи не замінюють собою органи досудового розслідування, а виконують лише суворо обмежене коло початкових процесуальних дій, які є необхідними для припинення кримінального правопорушення, його розкриття й виконання інших завдань кримінального судочинства.

Процесуальні дії, які здійснюються керівниками дипломатичного представництва чи консульської установи України у випадку вчинення кримінального правопорушення на території дипломатичних представництв чи консульських установ України, повинні бути спрямовані на виконання завдань, передбачених ст. 2 КПК України. Законодавець з урахуванням особливостей розташування об'єктів, про які йдеться у главі 41 КПК України, надав їм право без дозволу суду здійснювати такі слідчі дії: обшук житла чи іншого володіння особи, особистий обшук у порядку, визначеному ст. ст. 223, 234, 236 КПК України; огляд місця вчинення кримінального правопорушення з дотриманням вимог ст. 237 КПК України; застосувати заходи забезпечення кримінального провадження: тимчасове вилучення майна в порядку, передбаченому ст. ст. 167, 168 КПК України, і законне затримання особи з дотриманням вимог ст. ст. 207, 208 КПК України [3]. Перелік кримінальних процесуальних дій, що можуть проводитися главами дипломатичного представництва або консульської установи за кордоном, із певними обмеженнями та особливостями є вичерпним. Проведення інших процесуальних дій може бути розцінено як порушення законодавства, а отримані під час їх проведення докази є недопустимими, згідно з ч. 1 ст. 86 КПК України. Чи можна

беззаперечно погодитись із вичерпним переліком та особливостями правової регламентації проведення вищевказаних процесуальних дій?

Глава дипломатичного представництва чи консульської установи України або інша уповноважена службова особа зобов'язані, відповідно до ч. 1 ст. 520 КПК України, негайно провести необхідні процесуальні дії після отримання заяви, повідомлення, самостійного виявлення ознак кримінального правопорушення або коли з іншого джерела їм стали відомі обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення на території дипломатичного представництва, консульської установи України [3]. Тому підставою для здійснення уповноваженими особами кримінальних процесуальних дій є отримання ними відомостей, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення в дипломатичному представництві, консульській установі України. Ці відомості можуть бути отримані із заяв, повідомлень, у результаті самостійного виявлення ознак злочину такою службовою особою або з будь-якого іншого джерела. У главі 41 КПК України немає жодних приписів щодо порядку реагування уповноважених службових осіб на отримання відповідних заяв, повідомлень, а тому тут мають діяти загальні вимоги КПК України (п. п. 4, 5 ст. 214) і Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення [7]. Наприклад, службова особа, згідно з указаним Положенням, у разі самостійного виявлення ознак кримінального правопорушення повинна скласти рапорт або інший подібний документ. У разі подачі заяви в усній формі уповноважена особа має скласти протокол усної заяви за підписом заявника, а заявник має бути попереджений під підпис про кримінальну відповідальність, згідно зі ст. 383 КК України, за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, за винятком випадків надходження заяви чи повідомлення поштою чи іншими засобами зв'язку [7]. Тобто глава дипломатичного представництва, консульської установи або інша уповноважена службова особа повинні дотримуватись належної процесуальної форми кримінального провадження та приймати відповідні рішення згідно з указаними нормативними положеннями. В інших випадках такий обов'язок покладається на органи досудового розслідування, прокурорів і суддів.

Відповідно до ч. 1 ст. 521 КПК України, клопотання прокурора про арешт тимчасово вилученого майна має бути подане не пізніше наступного робочого дня після доставлення на територію України особи, затриманої в дипломатичному представництві, консульській установі України, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якій його було вилучено. Тобто ст. 521 КПК України передбачає, що така процесуальна дія, як тимчасове вилучення майна, не може тривати довго, оскільки це є порушенням права власності затриманого. Тому прокурор повинен звернутися з клопотанням до слідчого судді про арешт вилученого майна не пізніше наступного робочого дня після доставлення на територію України затриманої в дипломатичному представництві чи консульській установі України особи або повернути їй майно. Визначення такого процесуального порядку є логічним, зважаючи й на положення глави 16 КПК України. Однак не зрозуміло, чому законодавець у разі застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового вилучення майна передбачив обов'язковість такого судового контролю та звернення з клопотанням до слідчого судді, а стосовно проведення слідчих дій, пов'язаних із обмеженням права на недоторканність житла чи іншого володіння особи (п. 2 ч. 2 ст. 520 КПК України), у главі 41 КПК України не передбачив жодної норми, принаймні відсылної, з указівкою на ч. 3 ст. 233, ч. 5 ст. 236 КПК України, яка врегулювала б це питання.

Науковці вважають, що питання про законність і обґрунтованість рішень про проведення слідчих дій,

пов'язаних із обмеженням права на недоторканність житла чи іншого володіння, відповідно до ст. 30 Конституції України, повинні стати предметом особливого подальшого контролю з боку прокуратури й суду подібно до правил, що передбачені ст. 521 КПК України [8, с. 702]. Варто врахувати, що зазначені слідчі (розшукові) дії можуть бути проведені лише тоді, якщо житло або володіння особи, яку обшуковують, знаходиться на території дипломатичного представництва, консульської установи України. Проведення процесуальних дій поза межами зазначених об'єктів є винятковою прерогативою відповідних органів держави перебування.

Згідно з ч. 1 ст. 522 КПК України, глава дипломатичного представництва чи консульської установи України має право затримати особу на необхідний строк, але не більше ніж на сорок вісім годин, і зобов'язаний надати затриманій особі доступ до отримання правової допомоги. Службові особи, згідно з ч. 2 цієї статті, зобов'язані забезпечити доставлення затриманої особи до підрозділу органу державної влади на території України, уповноваженого на тримання затриманих осіб, і повідомлення про факт законного затримання слідчому органу досудового розслідування за місцем проведення досудового розслідування в Україні [3].

Як бачимо, ст. 522 КПК України чітко встановлює строки законного затримання особи: керівник дипломатичного представництва чи консульської установи України має право затримати особу на необхідний строк, але не більше ніж на сорок вісім годин. Однак для доставлення такої особи в Україну, особливо з віддалених держав, може знадобитись більше часу. У керівників дипломатичних представництв і консульських установ, як уважає законодавець, є змога зробити це швидко, скажімо, літаком. Однак непоодинокі випадки, коли рейс затримують або взагалі не дозволяють через погодні умови, технічний стан літака тощо. Тому в ч. 1 ст. 522 КПК України доцільно передбачити право затримати особу на строк, необхідний для її доставлення на територію України [9, с. 118].

Незважаючи на короткочасність законного затримання, визначеного законодавцем, за характером правообмежень – це один із найсуворіших запобіжних заходів, оскільки передбачає тримання особи в умовах ізоляції. Тому затримання в кожному випадку має бути законним, обґрунтованим, а також необхідним з урахуванням конкретних обставин, які стали підставою його застосування. Система запобіжних заходів, визначена ч. 1 ст. 176 КПК України, передбачає альтернативність вибору запобіжного заходу, що дає змогу в кожному конкретному випадку індивідуалізувати їх застосування, обрати найоптимальніший, здатний ефективно забезпечити досягнення мети його застосування за адекватного й пропорційного обмеження прав і свобод людини. Глава 41 КПК України не передбачає такої альтернативи, позаяк допускає застосування єдиного запобіжного заходу – затримання особи.

Ураховуючи тяжкість учинених кримінальних правопорушень, цільове призначення запобіжного заходу, варто не обмежувати застосування запобіжних заходів правом затримання особи, а передбачити у відповідних умовах кримінального провадження можливість застосування інших, у тому числі неізоляційних, запобіжних заходів. Можливо, виправданим буде запровадження такого запобіжного заходу, як взяття особи, яка підозрюється в учиненні кримінального правопорушення, під нагляд глави дипломатичного представництва або консульської установи України із заборону (або без такої) залишати приміщення дипломатичного представництва чи консульської установи України [9, с. 117].

Готуючись до проведення процесуальних дій за участю затриманої, потрібно також вирішити питання про залучення захисника, згідно зі ст. 45 КПК України. Присутність під час проведення слідчих та інших процесуальних

дій адвоката є додатковою гарантією законності цих дій, сприяє вирішенню можливих проблемних питань, що виникають. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 522 КПК України, встановлено обов'язок надати доступ до отримання правової допомоги затриманій особі [3]. Відповідно до рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2009 року № 23-рп/2009, положення ч. 1 ст. 59 Конституції України «кожен має право на правову допомогу» треба розуміти як гарантовану державою можливість будь-якій особі незалежно від характеру її правовідносин із державними органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами вільно, без неправомірних обмежень отримувати допомогу з юридичних питань в обсязі й формах, як вона того потребує [10]. Тому можливість отримання правової допомоги повинна мати будь-яка особа, яка її потребує, в тому числі особа, яку притягують до кримінальної відповідальності, свідок, потерпілий тощо.

Після доставлення затриманої особи до підрозділу органу державної влади на території України, йдеться про подальше проведення досудового розслідування уповноваженим слідчим органом досудового розслідування в Україні. У ч. 1 ст. 523 КПК України законодавець чітко визначає місце проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території дипломатичних представництв, консульських установ України за кордоном, указуючи, що таке розслідування здійснюється слідчим органом досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на територію місцезнаходження центрального органу виконавчої влади у сфері закордонних справ України. Усе-таки, визначаючи підслідність таких справ, як указують у науковій праці В.І. Галаган та О.М. Калачова [11, с. 9], доцільно керуватися не ч. 1 ст. 523 КПК України, а ч. 3 ст. 218 КПК України, де зазначено, що, якщо кримінальне правопорушення вчинене за межами України, місце проведення досудового розслідування визначає відповідний прокурор з урахуванням місця виявлення ознак кримінального правопорушення, місця перебування підозрюваного чи більшості свідків, місця закінчення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо [3]. Тож у цьому випадку досудове розслідування може бути доручене прокурором не лише слідчим Шевченківського району м. Києва, на території якого знаходиться Міністерство закордонних справ України, а й будь-якому іншому органу досудового розслідування [11, с. 10].

Визначивши систему, строки та порядок проведення кримінальних процесуальних дій, передбачених главою 41 КПК України, розуміємо, що йдеться про невідкладні процесуальні дії, які необхідно провести на початковому етапі кримінального провадження для встановлення обставин кримінального правопорушення, фіксації його слідів і недопущення їх втрати, припинення протиправної діяльності й унеможливлення спроб перешкодити досудовому розслідуванню. При цьому дивно видається відсутність серед системи дозволених невідкладних процесуальних дій такої слідчої дії, як допит. Допит є найпоширенішою слідчою дією, за допомогою якої отримуються доказова інформація. Допит – це слідча дія, спрямована на отримання та перевірку інформації стосовно обставин, які мають значення для встановлення істини у справі [12, с. 319]. Сутність допиту полягає в особистому спілкуванні слідчого з допитуваним для одержання відомостей (інформації), які є необхідними для встановлення обставин справи, що розслідується. Важливість допиту визначається не тільки тим, що він є способом отримання та перевірки інформації, а й тим, що він є способом захисту підозрюваного (обвинуваченого) від обвинувачення [12, с. 320]. У багатьох кримінальних провадженнях не виникає необхідності у провадженні вїмки, обшуку, а інколи й слідчого огляду. Однак не можна уявити собі розслідування, яке можна

провести без допиту свідків, потерпілих, підозрюваних чи обвинувачених. Допит як слідча дія, що спрямована на отримання слідчим від осіб свідчень, які його цікавлять у рамках розслідування певної кримінальної справи, з абсолютної очевидності причин був найдавнішим джерелом доказів і встановлення факту наявності (або відсутності) будь-якого злочину. Згадки про допит, розпит, звід (очну ставку) тощо як засобів доказування можна зустріти в найбільш давніх історичних і літературних джерелах, починаючи від Біблії, Корану, Законів Ману, Законів XII таблиць тощо. Тому допит як обов'язкова слідча дія під час розслідування будь-яких злочинів у системі слідчих дій, які провадяться на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі в дипломатичних представництвах, консульських установах України, повинен посідати центральне місце.

Особливу увагу варто приділити не лише оперативності, а і якості проведення кримінальних процесуальних дій на території дипломатичного представництва чи консульської установи України, особливо коли йдеться про потерпілих або свідків у кримінальному провадженні, які в силу своїх службових обов'язків продовжують перебувати за межами України. За таких кримінальних проваджень необхідні процесуальні дії мають бути проведені оперативно й настільки якісно, щоб унеможливити їх повторне проведення. Несвоєчасне та неякісне проведення слідчих дій може призвести до певних труднощів подальшого досудового розслідування, необхідності виїзду за межі держави, виклику співробітників дипломатичного представництва до України тощо.

Висновки. Резюмуючи викладене, можна сформулювати такі пропозиції:

1. Питання про законність і обґрунтованість рішень про проведення слідчих дій, пов'язаних із обмеженням права на недоторканність житла чи іншого володіння особи, відповідно до ст. 30 Конституції України, повинні стати предметом особливого подальшого контролю з боку прокуратури та суду за аналогією з правилами, що передбачені ст. 521 КПК України.

2. Ураховуючи тяжкість учинених кримінальних правопорушень, цільове призначення запобіжного заходу, варто не обмежувати застосування запобіжних заходів правом законного затримання особи, а передбачити у відповідних умовах кримінального провадження можливість застосування інших, у тому числі неізоляційних, запобіжних заходів, наприклад, взяття особи, яка підозрюється в учиненні кримінального правопорушення, під нагляд глави дипломатичного представництва або консульської установи України із заборонаю (або без такої) залишати приміщення дипломатичного представництва чи консульської установи України.

3. Відповідно до ч. 1 ст. 59 Конституції України та рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2009 року № 23-рп/2009, передбачити в ч. 1 ст. 522 КПК України обов'язок надання правової допомоги не лише затриманій особі, а особі, яку притягують до кримінальної відповідальності, та іншим особам, які її потребують: потерпілим, свідкам тощо.

4. Визначаючи підслідність таких справ, доцільно керуватися не ч. 1 ст. 523 КПК України, а ч. 3 ст. 218 КПК України, згідно з якою місце проведення досудового розслідування визначає відповідний прокурор з урахуванням місця виявлення ознак кримінального правопорушення, місця перебування підозрюваного чи більшості свідків, місця закінчення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо.

5. Для вдосконалення передбаченої главою 41 КПК України форми досудового провадження ввести поняття невідкладних слідчих дій і включити до системи дозволених слідчих дій, які можуть бути проведені в порядку, передбаченому главою 41 КПК України, таку слідчу дію, як допит.

Запропоновані зміни дадуть змогу забезпечити ефективну реалізацію норм глави 41 КПК України в частині швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території дипломатичного представництва чи консульської установи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право : [навчальний посібник] / Л.М. Лобойко. – К. : Істина, 2005. – 456 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 22 серпня 2014 р. (офіц. текст). – К. : Паливода А.В., 2014. – 328 с.
4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 5 вересня 2012 р. (офіц. текст). – К. : Паливода А.В., 2012. – 216 с.
5. Віденська конвенція про дипломатичні відносини від 18 квітня 1961 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_048.
6. Віденська конвенція про консульські відносини від 24 квітня 1963 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_047.
7. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затверджене Наказом Генерального прокурора України від 6 квітня 2016 року № 139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16>.
8. Кримінальний процес : [підручник] / [Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.] ; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
9. Смітєно З.Д. Затримання підозрюваного в дипломатичних представництвах України / З.Д. Смітєнко, І.М. Кобилянська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія «Юридичні науки». – 2016. – № 1 (84). – С. 111–122.
10. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України. Справа про право на правову допомогу від 30 вересня 2009 року № 1-23/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.
11. Галаган В.І. Особливості початку досудового розслідування при виявленні ознак кримінального правопорушення на території дипломатичних представництв чи консульських установ України / В.І. Галаган, О.М. Калачова // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2013. – № 2 (8). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.google.com.ua/url?url=http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13momiam.pdf>.
12. Криміналістика : [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисиченко, Н.І. Клименко та ін.] ; за ред. П.Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Атіка, 2001. – 544 с.